

Nagybecskerek Zápolya-
utca 1., hová a lap szel-
lemi részét illető min-
den közlemény intézendő.

Kiadóhivatal:

Pleitz Fer. Pál könyv-
nyomdája Nagybecske-
rek, Zápolya-u. 1., hová
a hirdetések, előfizetések
és a lap szétküldésére
vonatkozó felszólalások
intézendők. Telefon 21.

TORONTÁL

POLITIKAI NAPILAP.

Főszerkesztő: dr. Brájer Lajos.

Felelős szerkesztő: Somfai János.

Előfizetési árak:

Egész évre — — — 28 K
Félévre — — — 14 K
Negyedévre — — 7 K
Egyes szám ára 10 fillér.

Hirdetéseket

a kiadóhivatal veszi föl.
Azonkívül az összes hir-
::: detési irodák. ::::

Megjelenik vasár- és
ünneppapok kivételével
mindennap d. u. 5 órakor

Nagybecskerek, 1916.

XLV. évfolyam, 217. szám.

Péntek, szeptember 22.

LEGUJABB.

— Saját tudósítónk cenzurázott telefonjelentései. —

Csapataink átlépték a román határt.

Petrozsényi győzelmünk hatása. — A bolgár vezérkar jelentése. — A dobrudzsai és macedóniai harcok. — Carskoje Selo bombázása.

— A mai nap hírei. —

A petrozsényi győzelem. — Átléptük a román határt.

Budapest, szept. 22. A sajtóhadiszállásról jelentik:

A petrozsényi szénbánya-vidék és a Szurdoki-szoros visszavételét követte a román határ átlépése csapataink által a Vulkán-szorosnál, amely éppugy mint a Szurdoki-szoros Turguju román város felé vezet. Staabe tábornok csapatai Petrozsény visszafoglalása után egyidejűleg haladtak előre a Szurdoki-szorosra megszállták. Petrozsényi győzelmünk következménye egyelőre az, hogy az ellenség sietve elhagyta a környéket, így Alsóbarbatyén, Vulkán és Lupény helységeket.

A bolgár vezérkar jelentése.

Budapest, szept. 22. Szófiából sürgönyzik a Magyar Távirati Irodának: A bolgár vezérkar jelentik:

Macedóniai front:

Florina vidékén a helyzet változatlan. Armenik községben az 1279-es számú magaslat elleni orosz támadás megghiusult. **Az ellenséges zászlóaljok rendetlen futásban menekültek.** Moglenicánál a Vardar mindkét partján erős ágyuharc.

Román front:

Dobrudzsában osztagaink megerősítették magukat a kivívott állásokban. Tegnap mindkét részről csak kisebb vállalkozások voltak.

Német repülőik sikeresen támadták a csernavodai vasutvonalat.

Egy orosz hajóraj, amely husz egy-ségből állott, eredménytelenül ágyuzta a Pervelia községtől északra és keletre fekvő magaslatokat.

A Várna ellen intézni akart ellenséges vizirepülőgép támadást, repülőink megghiusították.

A dobrudzsai harcok. — Konstanza bombázása.

Budapest, szept. 22. Párisból sürgönyzik:

Mint a Matin jelenti Bukarestből, **ellenséges repülőik bombázták Konstanzát.**

Dobrudzsában az orosz sereg legközelebb döntő offenzívát fog kezdeni, miután erősítéseket kapott. Mindazonáltal Párisban nagyon aggódnak Cserna-

vodáért, amely Mackensen támadásának főcélja.

Budapest, szept. 22. Koppenhágából sürgönyzik: A National Tidende jelenti:

A román hadvezetőség arról biztosít, hogy a román seregrészek azért vonulnak vissza Dobrudzsában, hogy maguk után csalják az ellenséget.

Budapest, szept. 22. Párisból sürgönyzik: A Temps jelenti Bukarestből:

A románok új haditerve az, hogy a Dobrudzsán át Bulgáriával végezzenek, Törökországot izolálják és csak azután nyomulnak előre Erdélyben.

Bratianu óvása Bukarest bombázása miatt.

Budapest, szept. 22. Stockholm-sürgönyzik:

Bukarestből ideérkezett jelentések szerint, Bratianu miniszterelnök óvást emelt az amerikai követ előtt Bukarest légi bombázása miatt. Bratianu kijelentette, hogy ha újabb támadások történnek, ennek hatását legjobban a Bukarestben levő ellenséges alattvalók fogják érezni.

Ugyancsak Bukarestből jelentik, hogy Marghiloman kijelentette, hogy ezentul is nyílt sisakkal fog harcolni a kormány politikája ellen.

Repülőátmadás Carskoje-Selo ellen.

Budapest, szept. 22. Stockholm-ból sürgönyzik:

Mint a Birsevija Vjedomoszti jelenti, szeptember ötödikén **repülőátmadást intéztek Carskoje-Selo ellen. Az ellenséges repülőik negyven bombát dobtak le,** amelyek három embert megsebesítettek s nyolc lovat megöltek Carskoje-Selóban van a cári család nyaralókastélya, amely a tengerparttól husz kilométerre délre fekszik.

Az orosz harctéri helyzet.

Budapest, szept. 22. A Petit Parisien jelenti Szentpétervárról:

Halic városra nagyon meg van erősítve s egyelőre csak az ágyúütegek dolgoznak. Gyalogsági támadás itt nem volt.

A német-magyar-osztrák csapatok Halics vidékén a hatalmas erődítések egész rendszerét építették s ez magyarázza meg, hogy a keleti fronton a hadműveletek most igen lassan haladnak előre.

Az olaszok veresége Macedóniában.

Budapest, szept. 22. Lugano

ból sürgönyzik: A Secolo jelenti Szalónikiból:

Vasárnap délután nagy túlerő támadta meg a Beles-hegy lejtőin az előretolt olasz csapatokat. A főparancsnokság elrendelte az állások kiürítését. A visszavonulás az ellenség gépfegyvertüzélese közben teljes rendben történt s estére az olaszok elérték tulajdonképpeni frontjukat.

A háborus parlament.

— A főrendiház ülése. —

Budapest, szept. 22. A képviselőház ma délelőtt Josika Samu báró elnöklésével ülést tartott.

Az ülésen a képviselőháztól átküldött s ott elintézett javaslatokat tárgyalják.

Napirend előtt az elnök jelentette, hogy Majláth Gusztáv gróf erdélyi püspök interpellálni kíván az erdélyi betörés tárgyában.

Majláth Gusztáv gróf mindjárt föl is szólalt s kifejtette, hogy azért szólal föl, hogy két év óta a harctéren számkivetésben synylődő hivei hallják főpásztori hangját. Fölszólalásának célja, hogy azokat, akik tehetik, további adakozásra buzdítsa és hogy akik adakoznak, ne csak pénzüket adják, hanem szívüket is és fogadják örökbe a meztelb futó árvákat. Ne legyen pártviszály most, amikor Erdély veszedelméről van szó. Figyelmébe ajánlja a kormánynak az egyházmegyéjéhez tartozó hontalanná lett papok és tanítók anyagi ellátását. Interpellációjában kéri a kultuszminisztert, hogy az erdélyrészi papok és tanítók törzsfizetésüket a most kezdődő egész gazdasági évre megkaphassák s a legközelebbi adóhivatalnál fölvehessék járandóságukat. Kéri továbbá, hogy a menekülteket legalább községenként csoportosítsák.

Jankovich Béla kultuszminiszter kijelenti, hogy szíven viseli a tanítók és lelkészek sorsát.

Majláth Gusztáv gróf megnyugvással veszi tudomásul a választ.

Sándor János belügyminiszter köszönetet mond Majláthnak a melegsavakért, amelyekkel a menekültekről szólott s kijelenti, hogy a hatóságok mindent megtesznek a menekültekért s gondoskodnak a gyermekekről.

Az ülés folyik.

Elhunyt képviselő.

Budapest, szept. 22. Mint Sabácról jelentik, Rakovszky Béla alkotmánypárti képviselő, ott ma hajnalban egyheti betegség után meghalt.

Angoloktól letartóztatott román katonai attasé.

Budapest, szept. 22. Zürichből sürgönyzik:

Mint Athénből jelentik, Crainiceanu athéni román katonai attasét az angol rendőrség letartóztatta. Az attasét csak a román követ közbenjárására bocsátották szabadon megfelelő óvadék ellenében. Crainiceanu Bukarestbe utazott.

HIREK.

Az erdélyi menekültek.

— Moratórium az erdélyieknek. —

Nagybeeskerek, szept. 22.

A miniszterium a román betörés által közvetlenül érintett adósok érdekében moratóriumi rendeletet bocsátott ki. A rendelet általában véve — egyes kivételekkel — a Maros balpartján fekvő erdélyi részeket helyezi a moratórium alá. Moratóriumban azok az adósok részesülnek, akiknek ezen a területen van az állandó üzleti telepük, üzemük vagy gazdaságuk, állandó lakhelyük. Ide tartoznak azok is, akiknek lakhelyüket az ellenséges betöréssel járó események következtében el kellett hagyniuk. Moratórium alá csak azok a pénztartozások esnek, amelyek aug. 28-ika előtt keletkezett magánjogi jogcímen alapulnak, de november 30-ikánál nem későbbben járnak le. A halasztás három hónapi időre szól. A pénztartozásoknál elhelyezett betétek nem esnek moratórium alá. A biztosító társaságok is az esetleges kár- vagy biztosító összegeket fizetni kötelesek, de biztosítási díjat a védett területen lakó biztosítottól nem követelhetnek. Ki vannak véve a halasztás alól a lakbér-, haszonbér- és munkabértartozások. Ezeket tehát az adós fizetni köteles. A rendelet oltalmat nyújt az olyan pörös félnek, aki menekülése következtében nem tud a pör célszerű viteléről gondoskodni. Ha a pörben olyan fél van érdekelve, aki a rendeletben meghatározott területhez tartozik, a bíróság a folyamatban lévő eljárást felfüggesztheti.

Az erdélyi menekültek részére vasárnap délután 3 órakor német nyelvű istentisztelet lesz az ág. hitv. evang. templomban, Váraljai-utca.

A nagybeeskereki áll. polgári fiúiskola igazgatósága közli:

Felhívom a polgári iskolai tanulmányait folytató akáros a polgári iskolába járnai szándékozó menekült fiukat és leányokat, hogy rendszeres iskoláztatásuk végett f. hó 24-ig bármely nap délelőtt 9—11-ig a városi színház-épület I-ső emeletén levő iskolahelyiségben jelentkezzenek. A tanulók mindennemű díj fizetésének kötelezettsége nélkül vétetnek fel a megfelelő osztályba; tankönyveket, tan- és írószereket ingyen kapnak. Egyeseknek pedig a rendelkezésünkre álló, valamint a társadalmi uton gyűjtendő összegből cipőt és téli ruhát fogunk venni. Nagybeeskerek, 1916. szeptember hó 17-én. Az áll. polg. iskolai igazgató helyettese.

Az erdélyi menekültek közül újabban a következőket keresik:

Kugler Gréte (Temesvár, József-város, Fröbl-u. 62.) anyját Kugler Rózát, rokonait Hornung Gusztáv brassói postafelügyelőt, Aesch Frigyes brassói városi adópénztárost és Kugler Vilmos brassói városi adótisztet.

Hegyi Jenő ügyvéd (Orosháza) Hegyi Andrásné, Német Mihályné, Gyarmathy Albertné a nagyküllői Héjjasfalváról.

Niesner János keresi feleségét Brassóból. Schuller Mihály Brassóból keresi feleségét és hat gyermekét.

Hátyás Mihály Brassóból keresi feleségét Mária és Géza fiát.

Brotya Ferencné Brassóból keresi anyját Bara Istvánné.

A Brassóból elmenekült bolgárszegi erdő-őrt kéri Langaver Sándor, hogy értesitse hol-letéről (Kolozsvár 170 sz. tábori posta.)

Kónya István mészáros (Katalinfalva községben Torontál vármegye) keresi feleségét Kónya Ilonát és négy gyermekét: Anna 23 éves, Árpád 14 éves, Irén 13 éves és József 10 éves, a brassómezei Csernátfaluból.

Csergő József erdőőr (Makó, Erzsébet-szerettház) keresi családját a fogarászvármegyei Törösvárról.

Máthé Sándor nagyvárad m. kir. 24. honvéd törzssztagbeli cipész keresi a feleségét szül. Herman Magdolnát és 6 gyermekét, akik közül a hatodik az uton született, Brassóból való menekülés közben.

Langaver Sándor (170. sz. tábori posta) keresi Barcsa András Brassóból menekült bolgárszegi erdőőrt.

A következő felsőelemen elhelyezett erdélyi menekültek keresik hozzátartozóikat:

Bottesz Jánost és nejét Szárát keresi Schneider Katalin. — Preits Katalint keresi fia János. — Kotschken János keresi nejét Ka-

talint és 5 gyermekét. — Lőx András (Földvár) keresi nejét Katalint és 5 gyermekét. — Joanesch János (Földvár) keresi nejét Katalint és 6 gyermekét. — Brenndörfer György és Keresztély (Prázmár) keresik anyjukat Annát. — Báditou János keresi szüleit Györgyöt és Mária anyját. — Orgidan Vazul keresi György és Elena anyját. — Szinbueher Miklós keresi apját Miklóst és anyját Annát. — Buholezián György keresi szüleit Jánost és Mária. — Sándru János, keresi anyját Mária. — Purkera János keresi anyját Mária. — Brenndörfer Keresztély keresi testvérét Mártát. — Róth Márton keresi anyját Annát. — Römer György keresi apját Jánost és anyját Mártát. — Dück Victor keresi nejét Hermiát és Matild leányát. — Imre Ferenc (Apáca) keresi szüleit Pált és Mária. — Tiehy Henrik szövömester (Brassó) keresi nejét Elizát 3 gyermekeivel. — Sipos Lina keresi anyját Szalánczi Józsefnét.

— Hivatalos jelentések szeptember hó 21-ikéről. A miniszterelnökség sajtóosztályától a következő hivatalos jelentéseket kaptuk a harcéri eseményekről:

Höfer jelentései:

Keleti harcér:

Románia elleni harcervonal:

Petrozsénytől délre a Vulkán-szoros mindkét oldalán emelkedő magaslatokat visszafoglaltuk. Nagyszehennél és Erdély keleti harcervonalán csak előőrsi csatározások folynak.

Károly főherceg lovassági tábornok hadseregervonala: Az erdős Kárpátokban az ellenség a legnagyobb szívóssággal folytatja báró Kirbach Károly tábornok hadserege ellen támadásait, Breazánál és Pantir-nyeregtől keletre előreugró arcvonalrészeket kissé visszazorított, máskülönben támadásai a védők vitészege következtében meghiusultak. A Kárpátokban küzdő cs. és kir. haderő közül főleg a Papp ezredes derék magyar népfőlkelő zászlóaljai érdemelnek említést. A Narajovkánál is eredménytelen maradt az ellenség minden erőlködése. Lipót bajor herceg vezértábornagy hadseregervonala: Terstyánszky vezérezredes hadseregénél Pusztanty-Eszatunecy között Marwitz tábornok szövetséges csapatai ismét erős orosz tömegiökésnek voltak kitéve. Az ellenség harcmodora, mint mindig, a mely oszlopokban előretett támadó csoportoknak, amelyek között a Garda is szerepelt, lekiismeretlen feláldozásában csúcsosodott ki. Az ellenséget mindenütt leg súlyosabb veszteségei mellett visszavertük, csak Swiniuchytól keletre nincs még eldöntve az ütközet.

Olasz harcér:

Nagyobb harc nincs.

Délkeleti harcér:

Csapatainknál a helyzet változatlan.

A német nagy főhadiszállás jelentései:

Nyugati harcér:

Rupprecht trónörökös hadserege: A Sommetól északra, Courouletnél folytonosan több a kézigránátharc. Fierstől, Le Bœuftól nyugatra és Comblestől északra ellenséges részlettámadásokat visszavertünk. Arancourtól délnyugatra és Reichwasnesnél csapataink által támadás közben elfoglalt területet elkeseredett harc után ismét elvesztettük. Arancourtól délre tartjuk az elfoglalt árkokat. A német trónörökös hadserege: A Maastól jobbra fokozott tüzéségi tevékenység mellett visszavertük a Thiaumont—Fleury-szakaszon az ellenség támadásait.

Keleti harcér:

Lipót bajor herceg vezértábornagy hadserege: Lucktól nyugatra az orosz gárda más nagy erővel egyetemben folytatta támadásait Von Marwitz csoportja ellen. Koritnizánál a harc nem ért véget. A 20 kilométer széles harcervonalon az ellenség több ízben megismételt rohamai egyébként tökéletesen és újból a legvéresebb veszteségei mellett meghiusultak. Károly főherceg lovassági tábornok arcvonala: A Narajowka mellett sikerrel folytatjuk a harcot a Kárpátokban az ellenség tegnap megismételte véres támadásait. A Paulir-szoros környékén és a Tatárka-szakaszon, Kirlibabától északra elert helyi-sikerektől eltekintve, mindenütt súlyos veszteségei mellett visszavertük. Balla-Ludova mellett az ellenség szintén intézett rohamot állásunk ellen. Különböző német törzsekből való vadászoknak Bos vezérőrnagy vezetése mellett az ellenséges támadás győzelmes visszaverésében kiváló részük volt. A szeptember 19-ikén az

ellenség kezébe jutott Smotrec-kupot rohammal elfoglaltuk.

Erdélyi harcér:

A Vulkán-szoros mindkét oldalán emelkedő határmagaslatokat megszállottuk.

Balkán harcér:

Mackensen vezértábornagy hadserege: A Dobrudzsában álló harc fejlődött.

Macedóniai arcvonal:

Florina környékén a franciák a bolgárok sikeres támadásai alkalmából jelentékeny veszteségeket szenvedtek. A várostól keletre bolgár lovasság megtámadta és szétszórta a hátráló ellenséges gyalogságot. Számos franciát fogtak el és néhány géppuskát zsákmányoltak. Kaimakánál és a Moglena-arcvonalon a szerbek többszöri támadását visszavertük. — Ludendorf.

— Rendjei viselési engedély. A király megengedte, hogy Samarjay Sándor szegedi 3. honvédhuszárezredből őrnagy a német császár által neki adományozott másodosztályú vaskeresztet elfogadhassa és viselhesse.

— Katonai kiltüntetések. A hadsereg-főparancsnokság Rácz István 5. honvédgyalogezredbeli szakaszvezetőnek a másodosztályú ezüst vitészegei érdmet, Gonda Sándor szakaszvezetőnek pedig a bronz vitészegei érdmet adományozta.

— Kinevezés a halál után. A király a hősi halált halt Burget Győző 29. gy. ezredbeli tartalékos zászlóst tartalékos hadaegységé nevezte ki.

— Magyar név. A belügyminiszter megengedte, hogy kiskoru Reich István panaszosai születésű ugyanottani lakos Reményi-re, Schultz Károly törökopoljai születésű panaszosai lakos, valamint Imre és József nevű kiskoru gyermekei, — és Ratkovic József mehadiai születésű panaszosai lakos, valamint Anna, Mária, Ferenc, Amália és Borbála nevű gyermekei Ratkai-ra változtathassák családi nevüket.

— A hus- és zsirifogyasztás korlátozása. A hivatalos lap mai száma közli a kormány rendeletét, amely szerint szarvasmarhát, sertést, juhot, ugyszintén kecskét — korraló tekintet nélkül — a hét két napján és pedig kedden és csütörtökön, a kényszerűség vagy leszurás szükségét kivéve — vágni vagy leszurni tilos. Tilos továbbá a hét két napján és pedig szerdán és pénteken húst akár nyers, akár feldolgozott (főtt, sült, füstölt, sózott stb.) állapotban forgalomba hozni. Ugyanezek a napokon tilos ételeknek kiszolgáltatására szolgáló üzletekben és üzemekben (fogadók, vendéglők, egyleti jellegű és más étkezőhelyek stb.) hus felhasználásával készülő ételeket előállítani vagy kiszolgáltatni. Husnak tekintendő a husneműekből előállított huskonzerv és hentesáru is. A hétnek többi napján a felsorolt üzletek és üzemek egy étkezésre egy személynek legfőllebb egy husételt szolgáltathatnak ki. Mindennemű hal husételnek számít. Nem számít husételnek az olyan ételnemű, amely egy személyre számított adagban összesen legfőllebb 50 gram húst, vagy husneműt tartalmaz. Hétfői napokon a főtt említett üzleteknek és üzemeknek tilos olyan ételeket előállítani vagy kiszolgáltatni, amelyeknek előállításához zsir (sertészsir, növényzsir, növényi olaj, vagy emberi élvezetre alkalmas bármely más zsiradék vagy olaj) felhasználása szükséges. A jelen rendelet szeptember hó 25-ikén lép életbe s aki ellene vét, azt két hónapig terjedhető elzárással és 600 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel sújtják.

— Beírások és javítóvizsgák a felső kereskedelmi iskolában. A nagybeeskereki áll. felső ker. iskolában a javítóvizsgálatok f. hó 26-án, a beírások 28., 29. és 30-án, mindenkor d. e. 8 órai kezdettel fognak megtartatni. Az intézet helyiségei a régi törvényték épületének I. emeletén vannak.

— Térzene. A helyben állomásozó 12-ik gyalogezred zenekara minden vasárnap délelőtt fél 12-től fél 1 óraig a Ferenc József-téren térzenét ad.

— A gabonellátási kvóta leszállítása. A hivatalos lap mai száma közli a kormány rendeletét, amely szerint a termelő buzából, rozsból, kétszeresből és árpából együttvéve a háztartásában természetben ellátást élvező személyek közül csak azok után számíthat fejjenkint és havonkint 18 kilogrammot, akik gazdaságában mezőgazdasági munkát kereset-

képpen végeznek, családtagjai közül pedig csak azok után, akik 15 évnél idősebbek és gazdaságban rendszeresen mezőgazdasági munkákkal foglalkoznak. A háztartásában természetben ellátást élvező egyéb személyek után a termelő fejenként és havonként csak 14 kilogrammot számíthat. A rendelettel, amely a mai nappal életbelépett, a kormány kizárólag azt célozza, hogy minden körülmények között, bármi történjék is, a lakosság ellátása a jövő termései, már most biztosítsák, szóval, hogy bennünket kiéhezteni nem lehet.

Vitéz huszársztek. A „Tolnavármegye és a Közérdek” című lapban olvassuk Kövy Árpád losonci ref. tábori lelkész tábori levelét, amely két vitéz magyar huszártisztről szól. A tábori levelnek nagybecskereki érdekessége is van, amennyiben a levélben említett egyik vitéz huszártiszt Dömötör Miklós nagybecskereki anyakönyvvezető. A tábori levél egyébként a következő:

Mint a népfölkelő magyar lovasdandár tábori lelkésze, aki már körülbelül egy esztendeje végzem az Ige szolgálatát, itt kinnt a harcúterén, keresem fel e pár sorsral Szerkesztő urat.

A mi bátor, derék tolnamegyei tisztjeinkről óhajtok néhány szóval megemlékezni. Igazi mintaképe mind a kettő, úgy Dömötör Miklós főhadnagy, mint Fördös Mihály főhadnagy a kötelességtudó, semmi fáradságtól és kockázattól vissza nem riadó magyar katonának.

Igazi büszkeségei a mi sok megpróbáltatásunkon keresztülment huszárdandárunknak. — Ez a szinmagyar lovasdandár (amelyet Csécsi dandár néven ismer mindenki) a 10. magyar huszárezred öregebb legénységéből és tisztjeiből alakult, mindjárt a háború kezdetén. — Végig küzdötte a szerbiai, lengyelországi, kárpáti majd a keletgaliciai és legutóbb a volyniai nehéz harcokat. Mindenütt oda irányították, ahol legnagyobb volt a veszély és mindenütt becsülettel, vitézül állotta meg a helyét. E harcok alatt már kétszer fogott le, de mindig kiegészítették s újult erővel ment az ellenségre. Különösen sokat veszített a banumini, majd legutóbb a szopanovi kemény harcok alatt. Itt igazán bámulatraméltóan viselkedett. Midőn a többi csapatok már visszavonultak, a népfölkelő huszárak még mindig tartották magukat és nem engedték előbbre jutni az óriási tömegben támadó ellenséget. Őt napi irtózatot harc után vonultak csak vissza, de most se pihenőre, hanem, hogy lóra ülve, más — talán még veszélyesebb helyre menjenek. Itt küzdenek most újra, már 3 hét óta.

Tolnamegyéből is több huszár van a csapatban s mindannyian a vármegye ősi tradícióhoz híven, szolgálják hazájukat. És most hadd fordítsam a szót újból a mi derék tolnamegyei tisztjeinkre.

Fördös Mihály főhadnagy és Dömötör Miklós főhadnagy a dandárnak csaknem a megalakulásától kezdve szolgálatban lévő tisztjei. Az összes eddigi harcokban tevékenyen és eredményesen vettek részt. Fördös századparancsnok volt a szopanovi harcokban, az öreg Dömötör pedig az osztály segéd tisztje. Fördös századjából a borzasztó harcokban nagyon sokan veszték el, de drágán adták magukat, mert mindenik vitt magával legalább is 10 szolgálóval való muszkát a másvilágra. A jó Dömi bácsi meg (mint ahogy mi Dömötört becéző néven nevezzük) Schwarzel őrnaggyal a harcot irányította, de ők sem hátulról, hanem legtöbbször a legelső vonalban. Isten csodálatos kegyelme őrizte meg eddig a két vitéz huszártisztnek életét annyi baj és veszély között. Óvja meg őket a jövőben is, mert mindkettő atyja, jötevője a magyar népfölkelő huszároknak.

Színház.

Küzdelem a létért. Tegnap este Ballák Daudetnak „Küzdelem a létért” című régi drámáját hozták színre, amelyben Daudet Darwinnek egyik teóriáját dramatizálja. A vékony eszelekvényű, sok elmélkedésből álló darab előadása nehéz feladat, de az előadók meglehetősen sikerrel oldották meg. A darabban Rásó Idának ismét alkalma volt képességeit érvényesíteni s a szerelmes 50 éves asszony szerepét átgondoltan, finom és találó jellemzőkkel játszotta. Balla Kálmán mint Astier szintén teljes alakítást nyújtott. A többi szerepekben Czákó Mici, Dénes Rozsi, Korda Sándor és Skultéty Béla emelkedtek ki. A színház tele volt.

Képek a háborús Erdélyből

Marosvásárhely, Maroshévíz, Szászrégen. —
Mi van Nagyszebenben?

— szeptember 22.

Marosvásárhelyről írják: Az erdélyi kormánybiztos helyettese, góf Bánffy Miklós, a napokban Marosvásárhelyen tartózkodott. Gróf Bánffy mindenütt személyesen győződött meg arról, vajjon a kormánybiztos intézkedéseit végrehajtották-e. Szemlelőjén az egész vonalon megnyugtató képeket talált: a kormánybiztos utasításait a hatóságok gyorsan foganatosították és elkövettek minden lehető polgárság érdekében. A menekültek elszállítására a veszélyeztetett területeken folyamatban van, az élelmezési és éjjeljezési állomások jól működnek és mihelyt a forgalmi akadályok elháríthatók lesznek, az egész menekülési szállítást lebonyolítják. Mindez 5-6 napon belül megtörténik. Egyidejűleg előkészítő intézkedéseket tettek az értékesebb anyagok: termény, állatállomány, gépek stb. elszállítására és erre nézve egy részletesen kidolgozott program van készülőben.

A menekültek közül több azon óhajuknak adtak kifejezést, hogy szeretnék visszamenni a kiűritett helyekre, hogy onnan egyet-mást még elhozhassanak. A kormánybiztos figyelmezteti a menekülőket, hogy a kiűritett és veszélyeztetett területekre ne kíséreljék meg a visszautazást, mert ezen szándékukban megakadályoztatnak. A veszélyeztetett területekre senkinek sem szabad visszamenni. A menekültek igyekezzenek elutazni a részükre kijelölt vármegyék területére.

A kiűritett vármegyékbeli lakosságnak joga van a vasuton a hitelezési eljárás mellett rendeltetési helyükre díjtalanul utazni. A menekülteknek nem kell vasuti jegyet váltaniuk, csupán igazolni tartoznak, hogy mely vármegyéből jönnek és hova utaznak. A kormánybiztos intézkedésére a máv. üzemeltetőség forgalmi alkalmazottai erre nézve precíz felvilágosításokat kaptak és megfelelő utasításokkal vannak ellátva.

Egyékként Marosvásárhelyen megjelent „Székely Napló” ezeket közli:

A közönségnek a Romániával kitört háború óta egészen különös nyugtalansága oly jelenségeket hoz felszínre, melyek katonai érdekből a közigazgatási hatóságok részéről a legkomolyabb figyelmet érdemlik. A hadi eseményekkel kapcsolatban nemesak a legkihívatóbb rémhírek terjesztetnek, hanem az utcán, nyilvános helyeken sokak által hallható módon oly kérdések tárgyalatnak meg, amelyek egyes vidéken operáló csapataink erejére, a csapatmozdulatokra és más katonai rendelkezésekre vonatkoznak. Az ilyenek ellen a hatóságok szigorúan fognak eljárni.

Marosvásárhely különben ma igen olesó város. Nincs közönség benne, szomorú körülmények az okozói, de mégis úgy van: a marosvásárhelyi piac a multhoz képest hihetetlenül olesó lett. A falusi nép olyan árban ad tul terményeit, mint soha, a tegnapú hetipiacon libát 4 koronáért, pár csirkét, elsőminőségűt 6-7 koronáért, gyengébbet 2-3 koronáért, a paradicsom vékáját 1 koronáért lehetett venni s hasonló olesó lett a gyümölcs is. A földművelési miniszteri kirendeltség és a vármegye is a keresletnél jóval magasabbkinálattal látván táviratilag hívták fel Bárczy budapesti polgármester figyelmét, hogy az olesó és feles készletekből a főváros szerezzen be, az is jól járna vele, ami kénytelen eladónk is, — de a főváros nem nagyon kapott az alkalmon.

Maroshévíz és Marosvásárhely között nyugodt, rendes polgári élet folyik. Szászrégenben nyugodtabb, mint itt. A szászok derék városa a frontmögöttség minden jelét felvette, de aránylag is kevesebb a becsukott üzlet, mint Marosvásárhelyen, a vagyonosabb polgárság egy része, főleg a nők és a gazdag privátok — amiből sok van, eltávoztak, azonban pániknak, ijedelemnek nyoma sincs és tekintetben például szolgálhat a hadszíntérhez közeli város viselkedése sok más városnak. A más megyei menekültek már alig érkeznek oda, újabban más felé vannak irányítva és éppen ez az állatátvívó bizottság Székelyudvarhelyre tette át székhelyét. Siffbaumer polgármester és a városi tanács a menekültek ellátása körül elismerést érdemlő buzgalommal járt el, pénzt osztottak ki, ahol szükség volt rá és a Bálházterén főztek számukra. A régi alsó és felső járás főszolgabirái is megfelelő gondoskodással jártak el e téren, a vármegye által rendelkezésükre bocsátott összegekből.

A katonai és polgári hatóságot a polgári lakosság is nagyszerűen támogatta. Szászrégen minden házában éjjel-nappal sütöttek, több, mint 13000 darab kenyeret állítva elő. Külön-

ben a menekültek nagyrésze a magával hozott élelmiszerekkel is bőven el volt látva. A két régi járás területén a hadiérdek parancsolta kiűrités a lakosság vagyonának legteljesebb megóvása mellett, csendes tempóban folyik, van község, amelynek népe háromszor is visszatért, alig lehet őket elmozdítani és a környék tulnyomó részén a rendes gazdasági munka foly mindenütt.

Vannak menekültek, akik Szászrégenben telepedtek meg. — Székely-Kaálban mintegy negyven gyergyói család talált új otthonot, részint bérlésben, részint felehaszonra bérléssel vállaltak és szorgalmasan dolgoznak. — Általában az egész vidék nyugodt, tudja, hogy az ellenség a megyében egy lépést se haladt előre.

Szász József marosvásárhelyi főispán vasárnap Szászrégenben járt, ahol személyesen győződött meg a város nyugodtságáról, a polgármester és a két régi járás főszolgabíróinak kiadott rendeletek helyes és célszerű végrehajtásáról és a velük folytatott megbeszélés, utbaigazítás után visszaérkezett Marosvásárhelyre, délután pedig Mezőbándra ment ki a főispán.

Papp Lajos nagyszebeni állomásfőnök a román háború kitörése után is megmaradt helyén, mindaddig, amíg az utolsó vonat el nem hagyta a várost. A város kiűritése után Papp Lajos, miután Nagyszeben vasuti szempontból az aradi üzemeltetéshez tartozik, odaérkezett s Aradon lakó közeli rokonaihoz szállt meg. Az elmúlt hét péntekjén azt a fontos megbízatást kapta, hogy lehetőleg közelítse meg Nagyszeben s bármely nehézségek árán is mentse meg az otthagyt fontos hivatalos aktákat. Ugyancsak az állomásfőnök vezetésével s a városi bizottság közreműködésével Nagyszebenbe az üzemeltetéshez, hogy az ottmaradt vasutasok nyugdíját vigye el s fizesse ki őket. A veszélyes feladatra mindketten szívesen vállalkoztak s szombat este indultak el Aradról Nagyszeben felé. Feladatukat szerencsés megoldották s tegnap reggel visszaérkeztek Aradra. Utjukról s Nagyszeben helyzetéről Papp állomásfőnök a következő kijelentéseket tette:

— A hadosztályparancsnok megadta az engedélyt arra, hogy bemehessünk Nagyszebenbe, de előre figyelmeztetett bennünket arra, hogy a román tüzérség állandóan tűz alatt tartja az állomásépületet és a jelentősebb középületeket. Hogy utunkat megkönnyítse, rendelkezésünkre bocsátott egy páncélvonatot, amelyet egy nagyszebeni ismerős százados vezetett kello számú legénység kíséretében.

A páncélvonat keresztülhaladt a nagyszebeni gyár város-állomáson s a nagy állomás közelében, egy fordulónál megállott. Nem mehetett tovább, mert ha a román tüzérség megpillantja a páncélvonatunkat, irgalmatlan gránátzapot zúdít rá. Kedd déli egy órakor hagytuk el a páncélvonatot s gyalog folytattuk az utunkat. Elsősorban a vasútállomás épületét kerestük fel. Az állomás épületét több ellenséges lövedék érte, de nincs megszerombolva. A hivatalban idegen emberek szórva feküdtek a padlózatot s a butorok is egymásra voltak dobálva. Amíg az állomáson dolgoztunk, több lövedék hullott le a közelben. Az iratokat és értékesebb butordarabokat egy pályakocsira tettük, hogy este kiszállítsuk a páncélvonathoz. A feladatom elvégzése után vömmel bementünk a városba. A „Római császár” vendéglőjében találkoztam a város polgármesterével, rendőrfőkapitányával és az ott maradt előkelőbb urakkal, akik innen intézik a város sorsát. Amíg vöm az odahívott nyugdíjas vasutasokat fizette, beszélgettem Dörr polgármesterrel. Elmondotta, hogy Nagyszeben egyik fél sem tartja kezében.

A románok Nagyszebenben nem lövik, hanem csak, mint említettem, a katonai jelentőséggel bíró középületeket tartják tűz alatt. — Egyszer megtörtént, hogy a román tüzérség három lövedéket küldött az elmeógyógyintézet épületére, amelyen pedig feltűnő helyen leng a genfi vöröskeresztes zászló.

A polgármester előadása szerint mintegy 3-4000 ember maradt Nagyszebenben. Nemcsak a legszegényebbek, hanem előkelőbb állású urak is. Többek közt találkoztam dr. Kabdebó ügyvéddel, Szalay építésszel s a katolikus papság több tagjával. A város természetesen egészen kihalt, bár a nagyobb üzletek délelőttönként néhány órára nyitva vannak s reggelként piac is van. A vízvezeték elvágta a románok, de a villanyvilágítás funkcionál s a villamosvasut is nagy szolgálatokat tesz a mi katonáinknak.

Torontálmegyébe menekült erdélyiek jegyzéke.

A brassómezei alispáni hivatal nyilvántartása.

Brassóvármegye alispáni hivatala, amely most Torontálmegyébe székházában működik nyilvántartást vezet a Torontálmegyébe menekült erdélyiekről. Alább, a menekültek hozzártatóinak tájékoztatásánál, közöljük a nyilvántartásba felvett menekültek torontáli lakóhelyét. A nyilvántartásba, amely folytatódólagosan kiegészül, eddig a következők vannak felvéve:

Nagykikindán.

Brassóból: Vetzl András kéményseprő, Theil Mihályné gyári munkás neje, Frank A. Vilmos bankhivatalnok, Czirmay Albert nyug. máv. kalauz, Magyar Lajosné eszmadia neje, Platz Alfréd bankhivatalnok, Bruss Emilné építómester neje, Tull Péter kéményseprő, özv. Gáspár Frigyesné háztartásb., Teutsch Gyula droguista, Tartler Frigyesné magánzónó, özv. Fischer Frigyesné főbíró özvegye, Depner Róbert fakereskedő, özv. Paul Mária magánzónó, Gmeiner Emil kereskedő, Gmeiner Augusztina nyug. tanítónő, Schmiedt Ferenc városi irattáros, özv. Ansole Sámuelné magánzónó, Reich Auguszt nyug. városi ügyész, Strof Jánosné számvizsgáló neje, Lemény Gabriella ügyvéd leánya, Zeides Gyula bankhivatalnok, Beer Hugó bankigazgató, Nagy Ágnes, Zay Jenő esztergályos, Zay Alfrédné kereskedő neje, Kischer Emma tanítónő, Petersberger Győző banktisztviselő, Widmann Helén bankhivatalnok, Szakács István fivatalszoiga, özv. Simonis Andrásné háztulajdonos, Schusztér Frigyes levéltárnok, Foilbert Janka gyógyszerész özvegye, özv. Teutsch Emilné háztartásbéli, Schusztér Károly gyógyszerész, Mihály Elek né jár. csendőrmester neje.

Türkösből: Simon János ác és kőműves segéd, Barta István ác és kőművessegéd.

Csernátfaluból: Jakab János kőművessegéd. Bácsfaluból: György András kőművessegéd.

Orsováról: Makai János napszamos, Jaitz Dávid kereskedő, Szörényi Irma háztartásbéli, Wottres György.

Oravicabányáról: özv. Schmiedt Gézáné háztartásbéli.

Déváról: Balázi Róza szülész, Schusztér Alajosné kefékötő neje, Springel Margit, Springel Aladár tanuló.

Resiczabányáról: Tóth Béláné villanytelep üzemvezető neje, Czirmay Lajosné magánhivatalnok neje.

Tatraból: Partin András kovácssegéd, Mikes Márton napszamos.

Mehádiából: Jäger Istvánné váltókezelő neje.

Karánsebesről: özv. Schwartz Józsefné háztartásbéli, Kovácsévits Ödönne mozdonyvezető neje, Pálfi Mártonné tejoltó neje, Rupp Jozsefin szabónő, özv. Kolarek Józsefné háztartásbéli, Dinda Árpádné fűtőházi főnök neje, Palik Lászlóné szabó neje, Beznar Ottóné háztartásbéli, Beha Péterné vasuti fékező neje.

Csikszentdomokosról: Boriszák János kádár.

Herkulesfürdőről: Kroesinger Hugó gyógyszerész.

Hosszúfaluból: Deák István kőművessegéd, Bálint János napszamos, Tóth István kőművessegéd, Jakab Márton napszamos, Bodeán György napszamos, Bartos Mihály napszamos, Gábor Mihály napszamos, Bálint György napszamos, Barta István napszamos, Szárnyu Samu napszamos, Finta Béla napszamos.

Törökkanizsán.

Brassóból Molnár Istvánné postatiszt neje, Daray Dánielné kalauz neje, özv. Török Istvánné magánzó, Csiki Györgyné máv. kalauz neje, Ineze Dénesné fűtőház munkás, özv. Schulfel-decker Gottfriedné varrónő, Máté Ferencné vonatfékező neje, Horváth Józsefné mozdonyfelvigyázó neje, Kovács Lászlóné máv. kalauz neje, Szócs Dávidné mozdonyvezető neje, Bokor Jánosné vonatfékező neje, Tamás Rezsóné mozdonyvezető neje, Bibe Frigyesné cipész neje, Bíró Regina eseléd, Székes Györgyné főmozdonyvezető neje, Máthé Józsefné főmozdonyvezető neje, Nagy Sándorné máv. kalauz neje, Csulak Györgyné főkecsimester neje, Kereső Vencelné segédfékező neje, Demeter Istvánné vonatfékező neje, Miklós Józsefné segédfékező neje, Karácsonyi Ferencné távirás neje, Máthé Mihály cipész, Márton Anna eseléd, Pál Istvánné vasuti portás neje, Csáki Józsefné főmozdonyvezető neje, Bodola Gyuláné munkavezető neje, Bartha György cukoukárus, Takács Andrásné fűtő neje, Nagy Já-

nosné vasuti fékezőneje, Imecs Andrásné ác neje, Sugár Istvánné főmozdonyvezető leánya, özv. Farsét Anna szabónő, Konner Mihályné máv. kalauz neje, Hunyadi Antalné máv. kalauz neje, Nagy Jánosné nyugdíjas, Román Imréné máv. kalauz neje, Pavel Mária eseléd, Keresztes Gyula szücs, Csillag János kereskedő, Verkauf Fáni szabónő, Gyurka Jánosné magánzónó, Csekmek Károlyné máv. kalauz neje, Eperjesi Istvánné géplakatos neje

Józseffalván.

Brassóból: Czirmes Györgyné mozdonyvezető neje, Aczél Ferencné vonatfékező neje, Pozna György áll. szemkórházi kapus, Wocett Ottó kereskedő, Wocett Walter kereskedő, Jó Györgyné porszívó kezelő és előfűtő, Kiss Ferenc főkecsimester, Tótpál Istvánné fűtőházi értesítő, Szilágyi Gáborné vonatfékező neje, Bandi Imréné kazánfűtő neje, Ineze Sándorné fűtő neje, Darkó Józsefné mozdonyfűtő neje, Vozár Istvánné asztalossegéd neje, özv. Hoffmann Károlyné takarítónő, Korodi Andrásné cipész neje, Antal Árpádné vasuti fékező neje, Kozma Józsefné utkaparó neje, Hoffmann Béláné máv. kalauz neje, Nagy Józsefné máv. mozdonyfűtő neje, György Jánosné vonatfékező neje, Vánca Miklós né vonatfűtő neje, Mihály Áron cipész, Liehn Ottilia eseléd, Vincze Lázár cipészsegéd, Kovács Gézáné eseléd, Kameneky Miklós vasuti kecsimester, özv. Gyárfás Pálné vasuti fékező özvegye, Darkó Gyuláné vasuti kecsimester neje, Mihály Istvánné mozdonyfűtő neje, Kovács István férfitiszabó, Kovács Károly nyug. fékező, Barkó Györgyné vasuti fűtő neje, Kenyeres Kálmán főlámpamester, Blösz Károly kereskedő, Tamás Istvánné főkalauz neje, Bürger Károlyné főlámpamester neje, Benkó Gyuláné vasuti kalauz neje, Gödri Istvánné vonatfékező neje, Bartucz Jánosné vasuti fűtő neje, Szentpál Jánosné vasuti fűtő neje, Kollek Istvánné nyug. fűtő neje, Gergely Ferencné mozdonyfűtő neje, Buna Jánosné máv. főkalauz neje, Wagner Edéné vasuti főkecsimester neje, Szócs Lászlóné cipész neje, Schusztér Frigyes levéltárnok.

Gyergyószentmiklósról: Sólyom Imréné földműves,

Csókán.

Brassóból: Bálint Sándorné máv. kalauz neje, Grill Alajos szabó, Antal Alajosné, Tökés Gyuláné munkavezető neje.

Kászonimpérről: Ferenczi György földműves, Bokor József földműves, Veres István földműves, Sánta József földműves, Mihály Dénes földműves.

Kászonfelfőtről: Szász Imre földműves, Mihály Péter földműves.

Kászonaltizról: Balázs Salamon József földművelő, Péter György földműves, Bodó János földműves, Szabó Tima Ferenc földműves, Tamás Péter földműves, Pál Lajos földműves, András Antal földműves, Antal András földműves, Csürös Anton földműves, Bodó Dénes szabó.

Ócsanádán.

Apácából: Orbán szül. Szabó Katalin, Hadnagy Gizella, Kispál Istvánné, Csere Katalin, Pál Ferencné, Kovács Ignácné.

Szászvörösmartból: Farzsek János.

Tusnádról: Ferenczy Béla, György Elekné. Botfaluból: Schiffer Alajosné, Heimel Józsefné, Veszely Józsefné, Dolezsál Mária, Dolezsál Antalné.

Predeából: Boér János

Bégaszentgyörgyön.

Orsováról: Kolarszky Arzenné.

Hosszúfalváról: Kovács János, Gödri Istvánné, Bacso Anna, Virág Anna, Buda János, Csernátfaluból: Jakapajor Mártonné.

Türkösről: Szörny Jánosné, Szörny Istvánné, Tóth Istvánné.

Bácsfaluról: Boreza Andrásné.

Ókeresztúron.

Keresztényfalváról: Schabel Márta magánzó, Budi Rupi S. Stoica napszamos, Budi Berta.

Ditről: Köllő Elek napszamos.

Kotormányról: Stojka Ádám kovács.

Csikmadarashól: Bálint Berta eseléd.

Perjámoson.

Keresztényfalváról: Walter Márton tanító és postamester, Copony Róza földműves, Zekely János földműves, Kasper Róza földműves.

Botfaluból: ids. Martiny Frigyes községi pénzeszedő, ifj. Martiny Frigyes földész, Rhein Anna életjáradékos, Düek Róza tanító neje, Martini János földész, Liess Anna földműves, Kreisel Ottilia földműves leánya, Kloos György földész.

Mokrinban.

Orsováról Vidavecz Józsefné borbély neje, Csikszentmártonból: Keller István György gyógyszerész.

Körpáról: Juhász Péterné máv. előjáró neje.

Örményesről: Ivanity Miklós né vasuti váltókezelő neje, Weber Józsefné vasuti előjáró neje, Roman Lajosné vasuti ór neje.

Szanádon.

Orsováról: Lukács Gergelyné napszamos, Dumbrava Mária napszamos, Jovanovits Lázár napszamos, Banduleskó Milán fűtő, Vebiral Anna háztulajdonos, Trimpel Róza napszamos.

Lovrinban.

Brassóból: Hónig Miklós, Marx Miklós. Déváról: Jakab Ernőné Orsováról.

Sárafalván.

Teregováról: Egeni Jánosné.

Ujszentpéteren.

Orsováról: Krohn Jakabné.

Nagytőszegen.

Orsováról: Kick Vilmos bankár.

Pészakon.

Orsováról: András Miksáné mézeskalácsos neje.

Perlaszon.

Hosszúfalváról: Nagyvinzky Sándor tanító.

A nagybecskereki járás főszolgabírájától. 6639—916 sz. 1224—32

Pályázati hirdetés.

Magyarszentmihály községben megüresedett **írnok-végrehajtói állásra** pályázatot hirdetek. Felhívom mindazokat, akik ezen állást elfoglalni óhajtják, hogy kellően felszerelt kérvényüket az eddigi alkalmaztatásukat és nyelvismereteket igazoló okmányokkal felszerelten folyó évi **október hó 1-ig** hozzám nyújtsák be.

A később érkező kérvényeket figyelembe nem fogom venni. Az állással egybekötött javadalmazás 1000 korona évi fizetés.

Nagybecskerek, 1916 szept. hó 20-án.

Lowieser s. k. főszolgabíró.

A nagykikindai járás főszolgabírájától. 6334—1916. szám.

Pályázati hirdetés.

Torontálmegyébe nagykikindai járásához tartozó **Magyarpadé** községben üresedésben levő **községi szülésznoi állásra** pályázatot hirdetek.

Felhívom mindazokat, akik ezen 240 korona évi fizetéssel és minden szülés után 2 korona látogatási díjakkal rendszeresített szülésznoi állást elnyerni óhajtják, hogy kellően felszerelt kérvényüket f. évi **október hó 15-ig** hivatalomhoz nyújtsák be.

Nagykikinda, 1916 szeptember hó 15-én.

1223—33

Horváth, főszolgabíró.

1264—1916. szám.

1219—8

Hirdetés.

A nagyméltóságú kereskedelemügyi m. kir. miniszterium f. évi július hó 4-én 42085 sz. a. kelt rendeletével **Bótos és Orlód elnevezéssel létesítendő kiterők céljaira** Bótos, Orlód és Zsigmondfalva községek határában elfoglalt földterületekre nézve a kisajátítási eljárást elrendelvén, a tárgyalás folyó évi **október hó 10-én d. e. 1/2 10 órakor Zsigmondfalva községben** (község-házánál) fog megtartatni.

Felhivatnak tehát az érdekelt felek, hogy fenti időre kitűzött tárgyaláson annál inkább megjelenjenek, minthogy a bizottság a kisajátítási terv megállapítása felett akkor is érdemi leg határoz, ha az érdekelt felek közül senki sem jelenik meg.

A kisajátítási tervrajz és összeírás Bótos, illetve Orlód és Zsigmondfalva község-házánál 15 napi közszemlére kitétetett.

Nagybecskerek, 1916. szeptember 12.

Dr. Dellimanics Lajos s. k. főispán.

Kiadó: Pleitz Fer. Pál.